

Tjänsteutlåtande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2018-10-02

Dnr KS 2018/0287

Till Kommunstyrelsen

Remiss över betänkandet "Vägar till hållbara vattentjänster" SOU 2018:34

Sammanfattning

Statens utredning om hållbara vattentjänster har tagit fram ett betänkande "Vägar till hållbara vattentjänster". Syftet är bland annat att öka åtgärdstakten för små avlopp och återvinningen av näringsämnen. Detta utgör ett samlat yttrande över betänkandet, där Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) samt Roslagsvatten (RV) lämnat egna yttranden, där yttrandet från MHN bifogas.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens planarbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

Lämna tjänsteutlåtande, 2018-10-12, som remissvar över betänkandet "Vägar till hållbara vattentjänster" SOU 2018:34.

Bakgrund

I maj 2017 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för att bland annat föreslå kostnadseffektiva styrmedel för att öka åtgärdstakten för små avlopp och återvinningen av näringsämnen. Arbetet har resulterat i betänkandet "Vägar till hållbara vattentjänster" (SOU 2018:34). Österåkers kommun har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet och remissvar ska lämnas till Regeringskansliet senast 31 oktober.

Betänkandet innehåller förslag till författningsändringar i befintliga lagar och förordningar samt förslag till en ny förordning om avloppsdeklarationer. Betänkandet innehåller även en genomförlig problembeskrivning och bakgrund, redogörelse av utredningens överväganden och förslag samt konsekvensbeskrivning.

Förvaltningens slutsatser

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser mycket positivt på betänkandets ambitioner att öka åtgärdstakten mot hållbara vattentjänster. Många av förslagen behöver dock belysas tydligare för att effekterna på olika typer av kommuner och VA-organisationer ska bli tydliga. Förslagen bedöms kunna medföra risker för en ökad kommunal administration (som ej kan finansieras med avgifter), risk för sämre tillsyn, risk för oönskad utveckling av VA-områden, samt risk för orättvisa VA-taxor.

Tjänsteutlåtande

Vägledning

Österåkers kommun ser positivt på att Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Länsstyrelsen ska svara för tydligare tillsynsvägledning liksom stöd med kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Avloppsdeklarationer för små VA-anläggningar

MHN bedömer att arbetet med avloppsdeklarationer kan komma att ta mycket tid i anspråk för administrativt arbete med bland annat framtagande och utskick av arkivuppgifter till kontrollorganen, påminnelser av att deklarerationer ska inkomma, beslut om miljöstraffavgift för de som inte lämnar in en deklareration mm, på bekostnad av tillsynsarbete med inspektioner och uppföljning av bristfälliga avlopp.

Det är också av högsta vikt, enligt MHN, att säkerställa att de föreslagna kontrollerna utförs av en opartisk person utan risk för jäv vilket skulle kunna uppkomma om en entreprenör kan utföra besiktning på en anläggning som samme entreprenör har anlagt.

Trots att avsikten med deklarerationen på lång sikt är god bedömer MHN att det finns andra åtgärder som kan leda till samma effekt. För de kommuner som redan i dagsläget arbetar aktivt med tillsyn av små avlopp innebär deklarerationerna en onödig administrativ börda för både fastighetsägarna och kommunen.

Översyn över § 6 i VA-lagen, om VA-område

Kommunen anser att det är bra att se över villkoren för när kommunalt VA ska byggas ut. Österåker m.fl. kommuner har många områden som med dagens lagstiftning betraktas som §6 och som därmed har rätt till allmänt VA, men där kommunens VA-huvudman ifrågasätter skäligheten att bygga ut dessa. Det kan röra sig om perifera områden som enbart består av fritidsbebyggelse, områden som kommunen inte bedömer som lämpliga att omvandlas till permanent bebyggelse och där förekomsten av allmänt VA riskerar att innebära en ökad befolkning på platser som innebär stora andra samhällskostnader för kommunen. En översyn av §6 som möjliggör att VA kan lösas på annat sätt än genom en allmän lösning välkomnas därför och ses som en samhällsmässigt mer hållbar lösning sett ur ett helhetsperspektiv.

Småskaliga VA-lösningar har också, i teorin, möjligheter att nå längre när det gäller lokala kretslopp än de regionala lösningarna.

Kommunen vill dock belysa risken att denna öppning också kan leda till bakslag. Om de småskaliga gemensamma VA-anläggningarna inte hanteras rätt, finns fortsatt risken att dessa måste inordnas i ett kommunalt ansvar. I sådana fall, kan en öppning för fler småskaliga lösningar istället leda till ett mycket splittrat och oekonomiskt kommunalt VA-ansvar. Kan kommunen enligt förslaget kräva att anläggningen ska fortsätta drivas enskilt, och att ”på annat sätt” enligt 6 § utgörs av tillsyn och förelägganden?

Enskilda dricksvattenanläggningar

Av det nya tillägget i §6 framgår att en vattentjänst, då även dricksvatten, ska kunna lösas på ”ett annat sätt” än genom en allmän anläggning. Det är oklart om man ska förstå det nya förslaget som att kommunen har rätten att avgöra när det finns ett behov av en allmän anläggning och inte och vilka tekniska lösningar som på ”ett annat sätt” kan ge en ”motsvarande” lösning. För oss som skärgårdskommun, där bristen på grundvatten av god kvalitet är ett stort problem, är det viktigt att veta hur ”motsvarande lösning” kan definieras.

Tjänsteutlåtande

Skyfallsvatten och dagvatten

Utredaren anser att klimatanpassningen av samhället, vad gäller översvämningar vid skyfall ska ordnas av VA-huvudmannen och finansieras genom VA-taxan. Det är rimligt att kommunen tillsammans med VA-huvudmannen tar ett ansvar för dessa funktioner. För många kommuner kan det dock uppstå en orättvisa, där hela VA-kollektivet får bära kostnader för att en del av fastighetsägarna väljer att utveckla sina fastigheter med bebyggelse och hårdgjorda ytor. I samband med tätortsutvecklingen skulle det istället vara önskvärt om kommunen fick större möjligheter att få tillgång till mark för dagvatten- och skyfallshantering, t.ex. genom att större områden samplaneras och att exploatörer kan dela på kostnader för den mark som behövs. Detta kunde ske inom samma eller liknande ramverk som för gatukostnadsutredningar. En annan möjlighet som bör belysas, är om kommunen kan investera i åtgärder innan en utbyggnad är detaljplanelagd, och sedan kunna ta ut avgifter när planläggning inleds.

Bilagor

Bilaga 1: Tjänsteutlåtande från Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Österåkers kommun, MHN § 9:6, 2018-09-24, Dnr: MHN-2018-1185-400

Bilaga 2: Remiss av betänkande SOU 2018:34 ”Vägar till hållbara vattentjänster

Kent Gullberg
Samhällsbyggnadschef

Krister Sernbo
T.f. Strategisk planeringschef

MHN § 9:6

Dnr. 2018-1185-400

Synpunkter gällande betänkande "Vägar till hållbara vattentjänster" SOU 2018:34

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar synpunkter enligt nedan.

Sammanfattning

Utredningen föreslår att ett nytt etappmål tas fram i miljömålssystemet i syfte att öka åtgärdstakten. Förslag lämnas på hur åtgärdstakten ska beräknas.

MHE bedömer att det kan bli missvisande om summan av de åtgärdade avloppen inkluderar avlopp som vid tillsyn bedöms godkända. MHE bedömer även att ny bostadsbebyggelse som ansluts till allmän avloppsanläggning inte bör inräknas eftersom det snarare ger en bild av regionens expansion snarare än hur många bristfälliga små avlopp som åtgärdats.

Effektivare tillsynsarbete

I syfte att reglerna om små avlopp ska bli tydligare föreslås att Havs- och vattenmyndigheten får föreskriftsrätt när det gäller små avlopp och att det tydliggörs att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning för små avloppsanläggningar upp till 200 pe.

Kommunerna förslås även få stöd med kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte av Havs- och vattenmyndigheten vad det gäller hur tillsyn, taxor och prövning kan utformas för att ge ökad åtgärdstakt. Även länsstyrelsen förslås få i uppdrag att utveckla sin tillsynsvägledning till kommunerna.

Det föreslås vidare att Havs- och vattenmyndigheten ges i uppdrag att ta fram nya föreskrifter om krav på små avloppsanläggningar samt även ta fram och ansvara för att aktuellt kunskapsunderlag om små avloppsanläggningars prestanda finns tillgängligt.

MHE är positiva till de föreslagna åtgärderna och bedömer att kompetensutveckling samt ett ökat stöd med tillsynsvägledning, prioriteringar och tillsynsmetodik kan leda till ökad samsyn och ett effektivare tillsynsarbete.

Införande av avloppsdeklarationer

I syfte att öka och långsiktigt upprätthålla en hållbar åtgärdstakt för små avlopp föreslår utredningen att en ny förordning tas fram med krav på att en avloppsdeklaration ska upprättas för små avloppsanläggningar. Avloppsdeklarationen ska tas fram genom en besiktning och ge fastighetsägaren och kommunen kunskap om anläggningens status. Tanken är att fler fastighetsägare därmed på eget initiativ ska åtgärda sina bristfälliga avloppsanläggningar.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Deklarationen ska upprättas för alla små avloppsanläggningar vilket ger kommunen kunskap om alla avlopp som finns i kommunen. Deklarationen föreslås tas fram vart 7:e år och kommunen får ansvar för att kontrollera och följa upp att deklARATIONEN inkommer.

Fastighetsägaren ska skicka deklARATIONEN till kommunen som vid behov kan utföra tillsyn och ställa krav på åtgärder. Utredningen bedömer att detta kommer att effektivisera tillsynen eftersom fokus kan läggas på de avlopp som inte uppfyller miljöbalkens krav.

Besiktningen ska utföras av ett ackrediterat kontrollorgan. Detta innebär att privata aktörer kommer att utföra inventering av alla små avloppsanläggningar som ett komplement till att kommunen utför detta arbete. DeklARATIONEN kommer att innebära en kostnad för fastighetsägaren som kan variera beroende på marknad.

Ett syfte är det ska bli enklare för fastighetsägaren att göra rätt, att öka kommunens kunskap om alla avlopp i kommunen samt att få en enhetlig bedömning oberoende av vilken kommun avloppsanläggningen finns i.

MHE bedömer att arbetet med avloppsdeklARATIONER kan komma att ta mycket tid i anspråk för administrativt arbete med bland annat framtagande och utskick av arkivuppgifter till kontrollorganen, påminnelser av att deklARATIONER ska inkomma, beslut om miljö sanktionsavgift för de som inte lämnar in en deklARATION mm på bekostnad av tillsynsarbete med inspektioner och uppföljning av bristfälliga avlopp.

Trots att avsikten med deklARATIONEN på lång sikt är god bedömer MHE att det finns andra åtgärder som kan leda till samma effekt. För de kommuner som redan i dagsläget arbetar aktivt med tillsyn av små avlopp innebär deklARATIONERNA en onödig administrativ börda för både fastighetsägarna och kommunen.

MHE bedömer att det är av högsta vikt att säkerställa att de föreslagna kontrollerna utförs av en opartisk person utan risk för jäv vilket skulle kunna uppkomma om en entreprenör kan utföra besiktning på en anläggning som samme entreprenör har anlagt.

Enligt utredningen ska en deklARATION lämnas in vart 7:e år. MHE bedömer dock att intervallen för kontroller bör differentieras med hänsyn till avloppsanläggningens miljöpåverkan, storlek och typ.

System för insamling av uppgifter om små avlopp

Utredningen föreslår att Havs och vattenmyndigheten ges i uppdrag att utveckla ett system för insamling av uppgifter om små avlopp.

MHE bedömer att ett nationellt digitalt system är en förutsättning för att på ett effektivt sätt upprätta, arkivera och följa upp deklARATIONERNA.

Konsekvenser för kommuner

MHE bedömer att förslaget innebär en ökning av det administrativa arbetet med att bland annat lämna ut uppgifter till kontrollorganen inför att de utför besiktningarna, hantering av deklARATIONERNA

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

samt miljöstraffavgifter på bekostnad av tillsyn med inspektioner. Det administrativa arbetet är till viss del svårt att få kostnadstäckning för.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande daterat 2018-09-10

Bilagor

Betänkandet finns på regeringens hemsida:

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/05/sou-201834>

Bilaga 1. Sammanfattning av betänkandet "Vägar till hållbara vattentjänster"

Bilaga 2. Tidigare yttrande i samband med remiss avseende ändrade regler för små avlopp, MHN § 3:4, 2017-04-25

Expedieras

Strategiska planeringsenheten på Samhällsbyggnadsförvaltningen
Akt.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Miljö- och energidepartementet
Naturmiljöenheten, Vattenmiljö
Ämnesråd/Gruppchef
Annika Nilsson
08-405 3880
072-5110005

Remiss av betänkande SOU 2018:34 "Vägar till hållbara vattentjänster"

Remissinstanser

Arvidsjaur kommun
Arvika kommun
Avfall Sverige
Avloppsguidens användarförening
Borlänge kommun
Boverket
Chalmers Tekniska Högskola
Domstolsverket
Ecoloop AB
Ecotech AB
Ekobyarnas Riksorganisation
Ekologen Miljöjuridik AB
Ekologiska lantbrukarna
Emmaboda kommun
Enköpings kommun
Eslövs kommun
Fastighetsägarna
Folkhälsomyndigheten
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas
Förbundet Sveriges småbrukare
Gillberga utvecklingsgrupp
Gnesta kommun
Gryaab AB
Gällivare kommun

Gästrike Vatten
Göteborgs kommun
Göteborgs universitet
Haninge kommun
Havsmiljöinstitutet
Havs- och vattenmyndigheten
Hela Sverige Ska Leva
Helsingborgs kommun
Huddinge kommun
IVL, Svenska miljöinstitutet AB
Kammarkollegiet
Karlsborgs kommun
Karlskrona kommun
Karlstads kommun
Kemikalieinspektionen
Knivsta kommun
Kiruna kommun
Konkurrensverket
Konsumentverket
KRAV
Kristianstads kommun
Kristinehamns kommun
Kungliga tekniska högskolan, KTH
Kungsbacka kommun
Kungälv kommun
Käppalaförbundet
Köpings kommun
Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
Lantmäteriet
Linköpings kommun
Linköpings universitet
Livsmedelsverket
Luleå kommun
Lunds universitet
Läkemedelsverket
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Malmö kommun
Maskinentreprenörerna
Miljömärkning Sverige AB
MittSverige Vatten AB
Motala kommun
MRV – branschorganisation för EN-godkända minireningsverk
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB
Mälarenergi, AO vatten
Mönsterås kommun
Nacka tingsrätt – Mark- och miljödomstolen
Naturskyddsföreningen
Naturvårdsverket
Nordvästra Skånes vatten och avlopp
Norrköping vatten AB
Norrälje kommun
Norrvatten
Nätverket VA i tiden
Orsa kommun
Regelrådet
Region Blekinge
Region Dalarna
Region Jämtland Härjedalen
Region Värmland
Region Västerbotten
Research Institutes of Sweden, RISE
Rudboda Övre VA-samfällighetsförening
Skara kommun
Skatteverket
Skogsstyrelsen
Skärgårdarnas Riksförbund
Skärgårdsstiftelsen
Smedjebackens kommun
SmåKom

Socialstyrelsen
Sollefteå kommun
Statens energimyndighet
Statens fastighetsverk
Statens geotekniska institut, SIG
Statens jordbruksverk
Statistiska Centralbyrån
Statskontoret
Stockholms universitet
Stockholm Vatten AB
Sundsvall kommun
Sunne kommun
Svea Hovrätt – Mark- och miljööverdomstolen
Svenska teknik- och designföretagen
Svensk försäkring
Svenskt Näringsliv
Svenskt Vatten
Sveriges advokatsamfund
Sveriges byggindustrier
Sveriges geologiska undersökning, SGU
Sveriges Kommuner och Landsting, SKL
Sveriges konsumenter
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI
SWECO Sverige AB
SWEDAC
Sydvatten
SYVAB
Södertälje kommun
Tillväxtverket
Trafikverket
Uppsala universitet
Vallentuna kommun
VA-syd
Vaxholms kommun
Villägarnas Riksförbund
Vinnova
Visita
VVS-Fabrikanternas Råd

Världsnaturfonden i Sverige, WWF
Vänersborgs tingsrätt – Mark- och miljödomstolen
Värmdö kommun
Västra Götalands läns landsting
WRS Uppsala AB
WSP Sverige AB
Örebro kommun
Östersunds kommun
Österåkers kommun

Remissunderlaget består av slutbetänkandet från utredningen om Hållbara vattentjänster, SOU 2018:34 ”Vägar till hållbara vattentjänster”. Betänkandet skickas ut i elektronisk form och kan laddas ner från länken:

<https://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2018/05/sou-201834/>

Remissvaren ska ha kommit in till Miljö- och energidepartementet senast den 31 oktober 2018. Svaren bör lämnas i både word- och pdf-format per e-post till: m.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer M2018/01630/Nm och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Remissinstanserna kan utan kostnad få högst ett exemplar av betänkandet. Det beställs hos Norstedts Juridik, kundservice, 106 47 Stockholm. Telefon 08-598 191 90, e-post kundservice@nj.se. Ange vid beställning att exemplaret är avsett för remissändamål.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad

2009-05-02). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats
www.regeringen.se.

Magnus Bergström
Ämnesråd

Kopia till

Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Näringsdepartementet
Justitiedepartementet